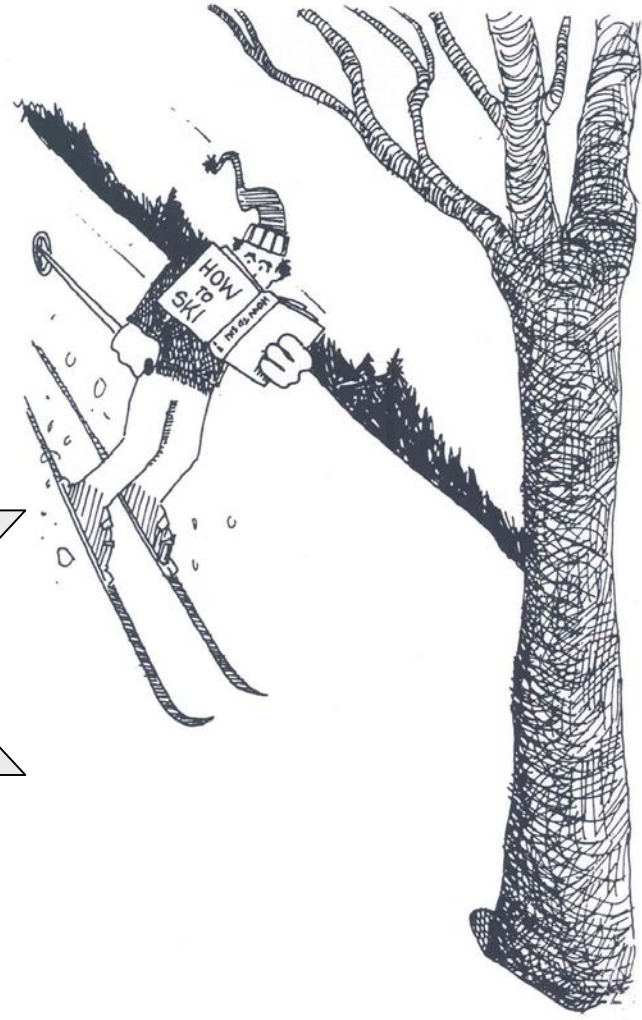

Hvordan legge til rette for lederen i arbeidsgiverrollen?

*"- En ting er et søkart at forstå,
noget annet et skib at føre".*

Ludvig Holberg

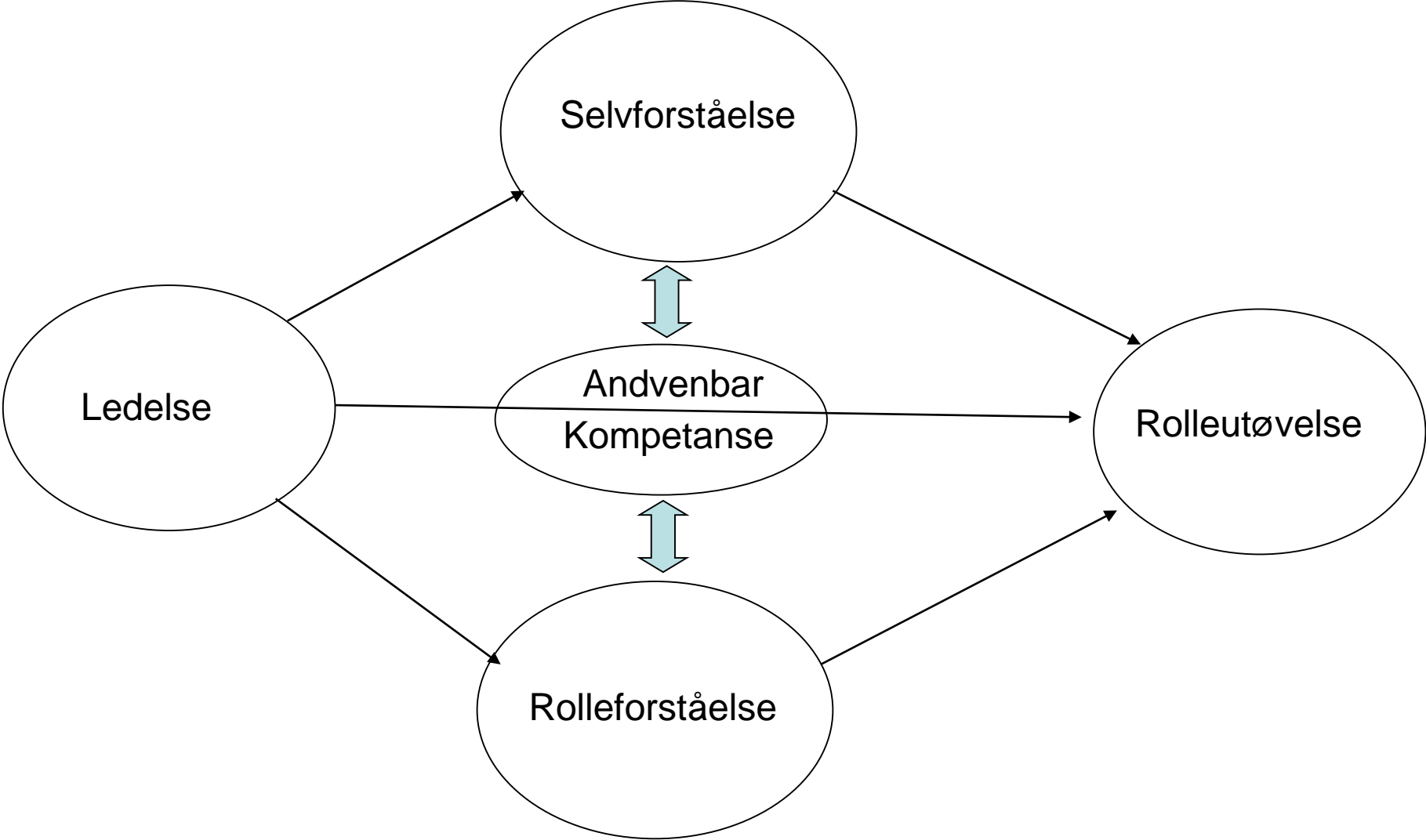

”Det vi får bevisstgjort, kan vi ofte gjøre noe med.

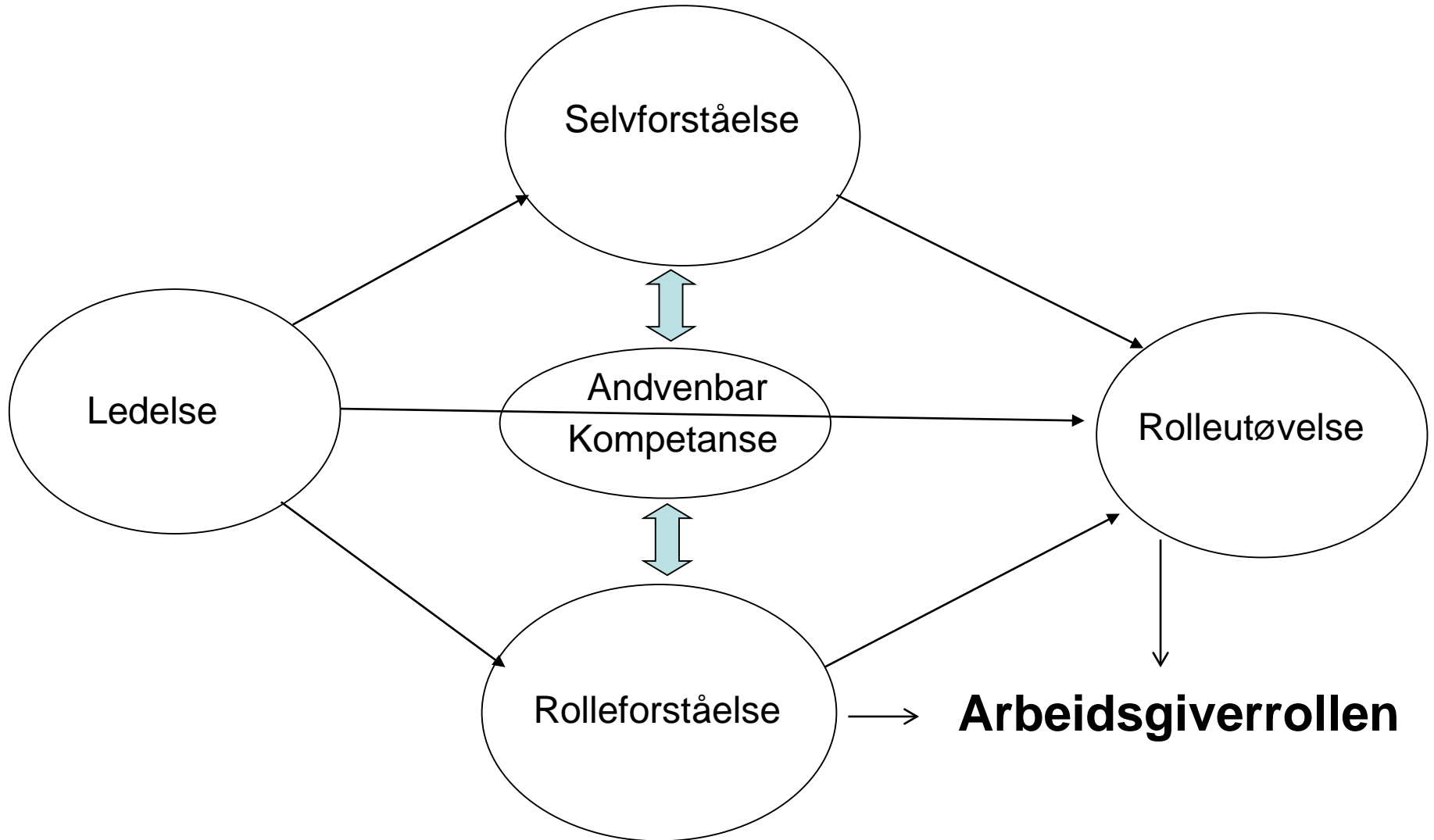
Det vi ikke får bevisstgjort, gjør alltid noe med oss”.

Lederrollen – fra teori til praksis

Lederrollen – fra teori til praksis

*Arbeidsgiverrollen
- i lederrollen*

Rollebegrepet

*” Summen av de uttalte og uuttalte
forventningene som er knyttet til hva og
hvordan en skal fylle/utøve rollen i praksis”*

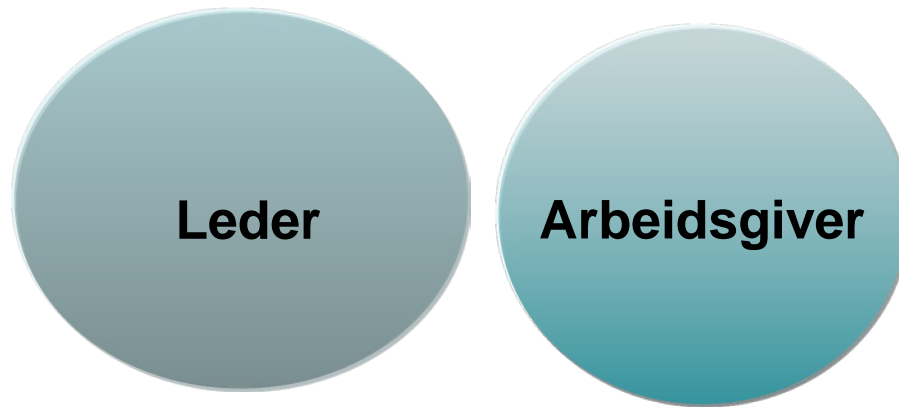
Hva har det å være arbeidsgiver med ledelse og lederskap å gjøre?

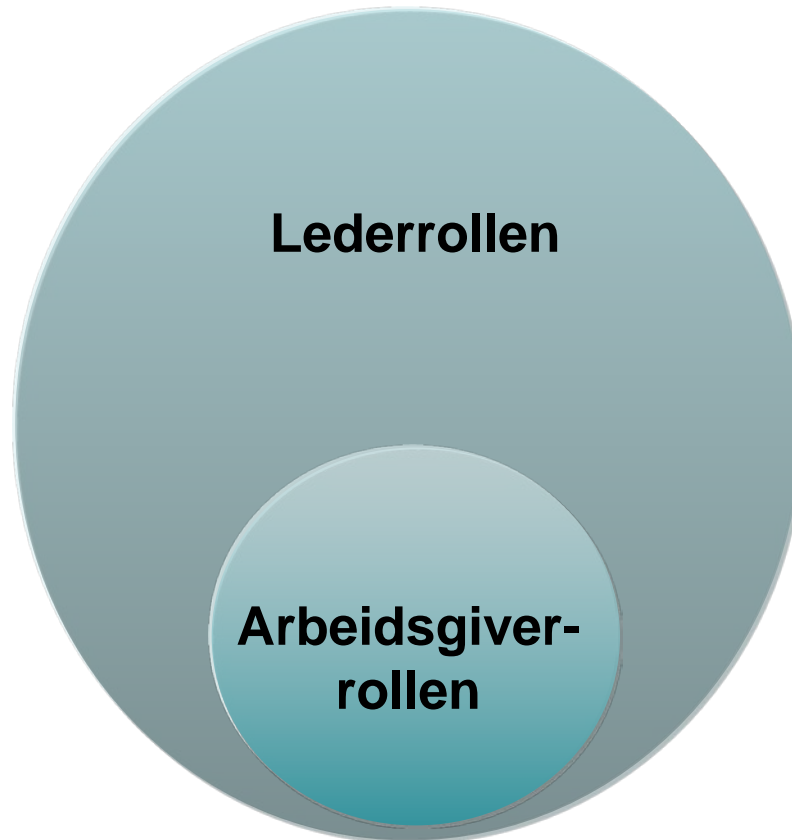

Ingen av de mest kjente og brukte
ledelsesbøkene nevner
arbeidsgiverrollen
med ett eneste ord!
Fordi ?

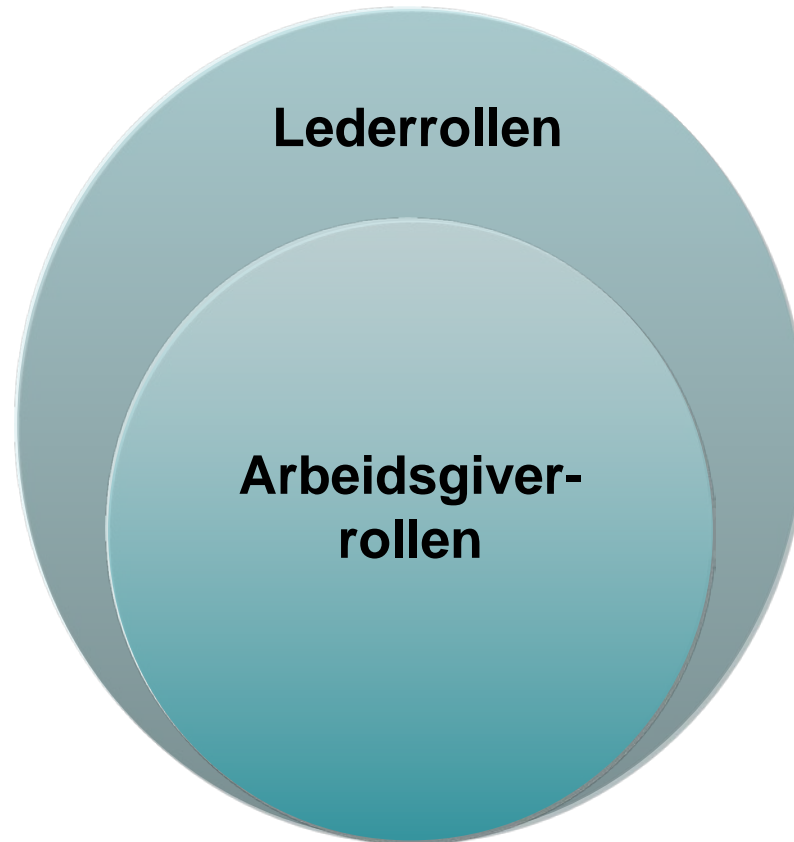
Arbeidsgiverrollen og lederrollen

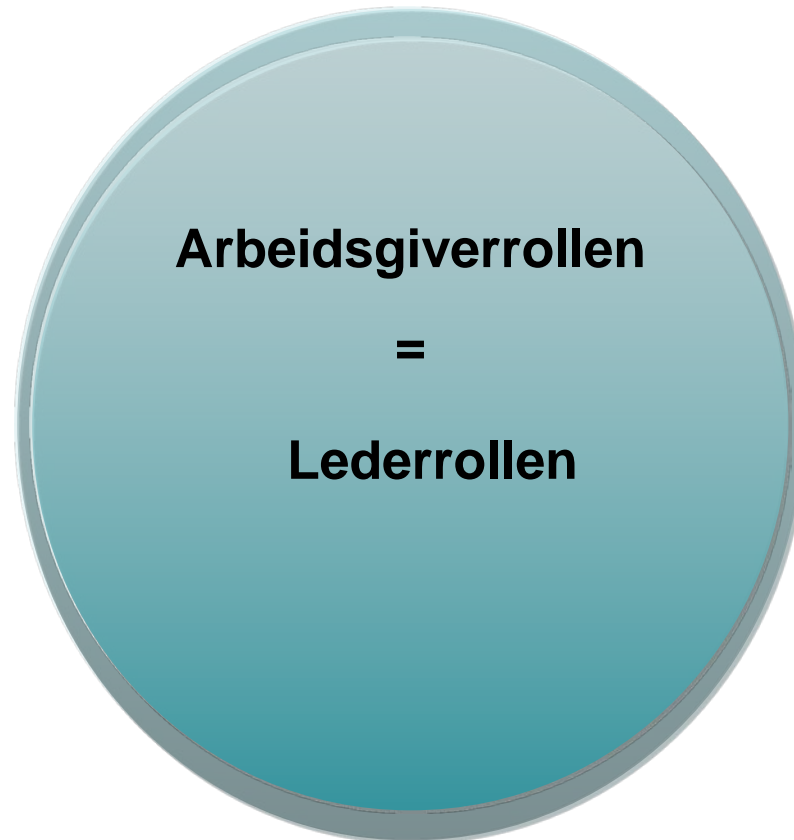
Arbeidsgiverrollen i lederrollen

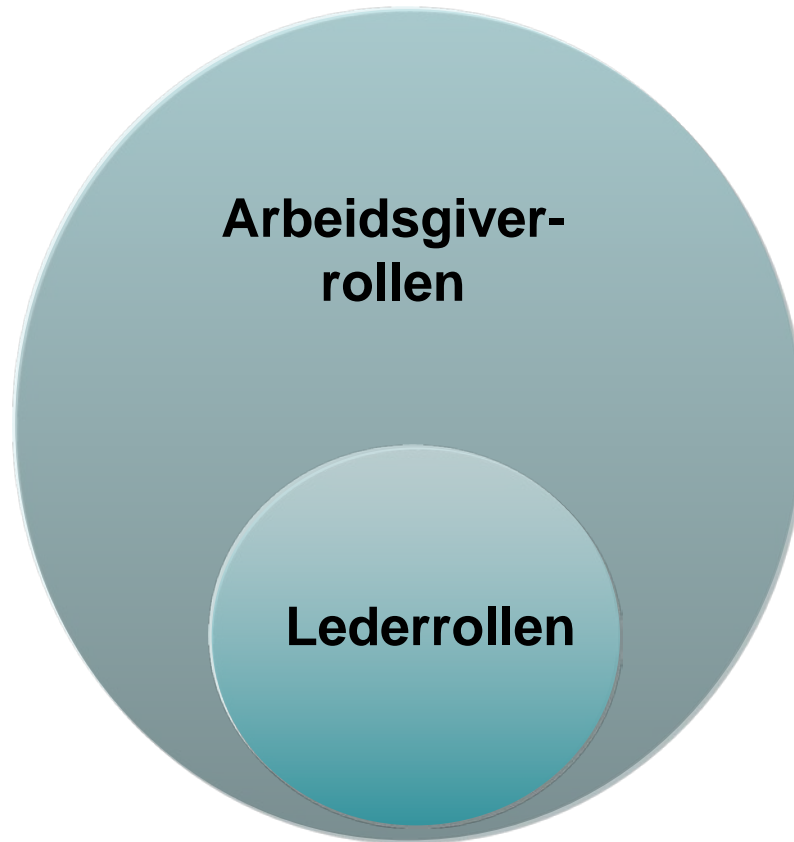
Arbeidsgiverrollen i lederrollen

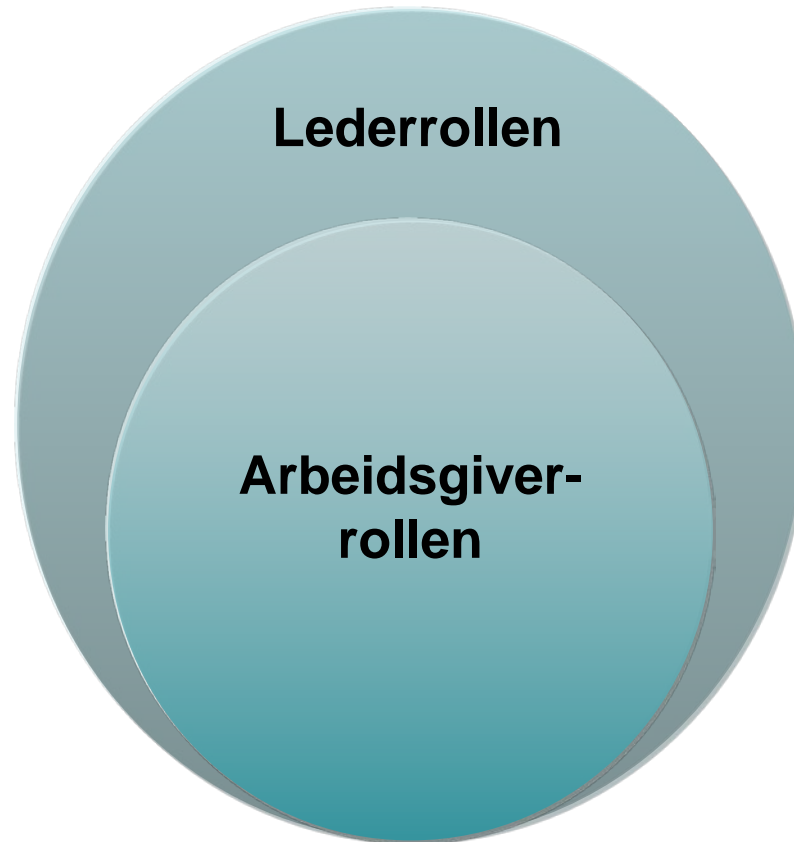
Arbeidsgiverrollen i lederrollen

Lederrollen i Arbeidsgiverrollen

Arbeidsgiverrollen i lederrollen

Ledelse og stressmestring

En definisjon på stress er:

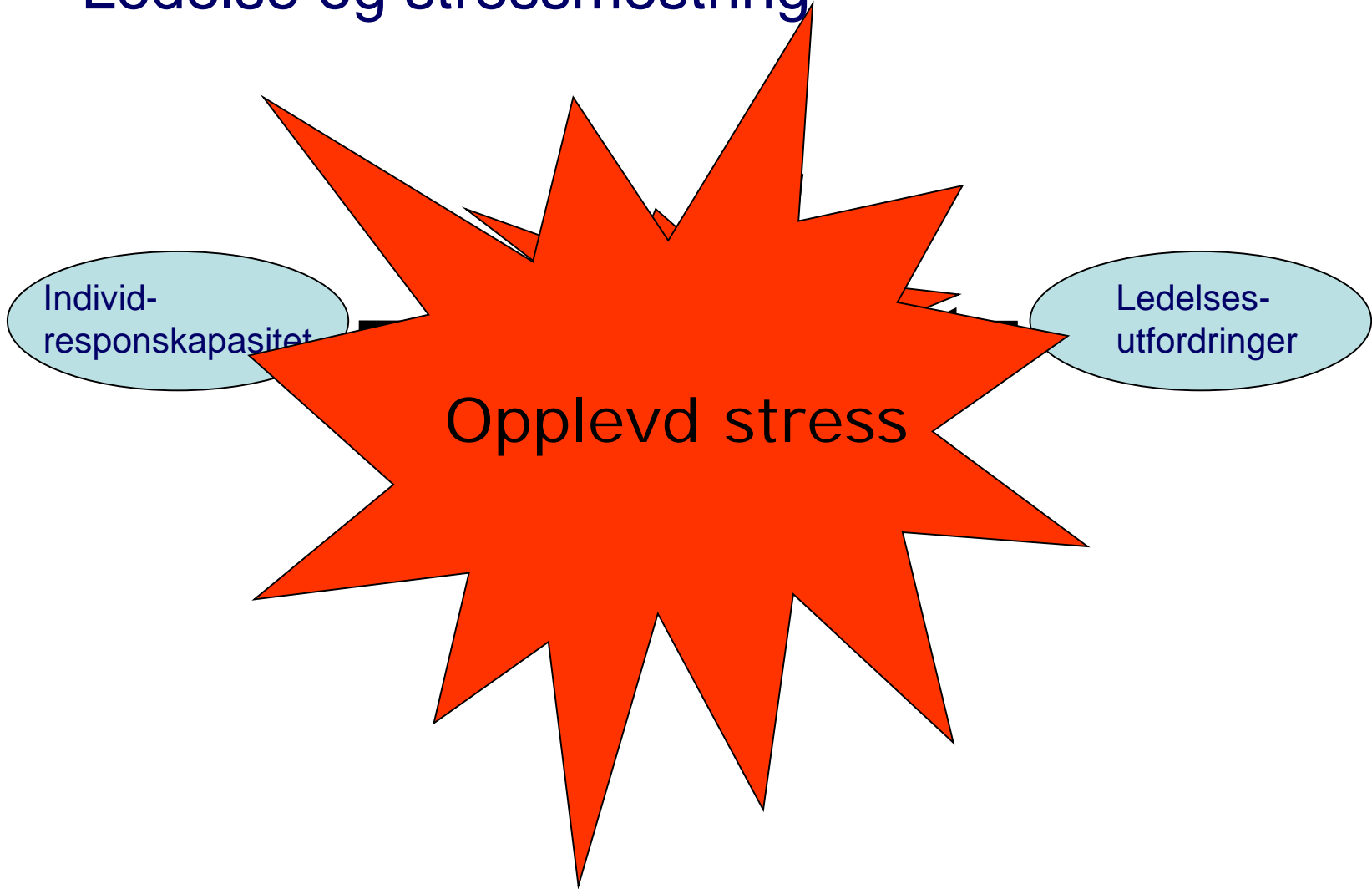
**«En uttalt ubalanse mellom krav og responskapasitet,
under forhold der det å mislykkes i møte med kravene
har viktige opplevde konsekvenser»**

**Professor Odd Hellesøy
(Einarsen/Pedersen 2007)**

Ledelse og stressmestring

Ledelse og stressmestring

Ledelse og stressmestring

«Uten tilført kompetanse vil en leder ikke kunne fungere godt nok i rollen som arbeidsgiver»

Teorier om ledelse

Front Line Management
Teamledelse
Superledelse
Coachende ledelse
Strategic Management
Selvledelse
LEAN
Business Process Reengineering
Human Resource Management
Management by Walking Around
Best practice
Laissez-faire ledelse
KPI
ERP
Management by Crisis
Time Management

Management by Objectives
Gruppetledelse
Kunnskapsledelse
Endringsledelse
Menneskeorientert ledelse
Situasjonsbestemt ledelse
Management by Exception
Relasjonsledelse
Autentisk ledelse
Innovasjonsledelse
Osv, Osv, Osv, Osv...
Riv pyramidene
Byråkratisk ledelse
Gruppecoaching

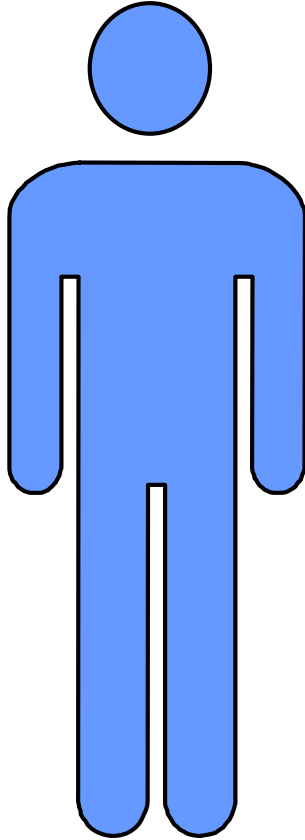
Organisasjonslæring
Balanced scorecard
Knowledge management
Transformasjonsledelse
Verdibasert ledelse
Management by Imagination
Management by Fact
EQ
Empowerment
HMS
KTI

Achievement oriented leadership
Risk Management
Total KvalitetsLedelse
Business Intelligence
Branding
Management by Fact
Selvcoaching
Risk management
Oppgaveorientering
HMS
Management by Strengths
Management by God

«Teorier om ledelse»????

Responskapasitet versus ledelsesutfordringer

Responskapasitet

=

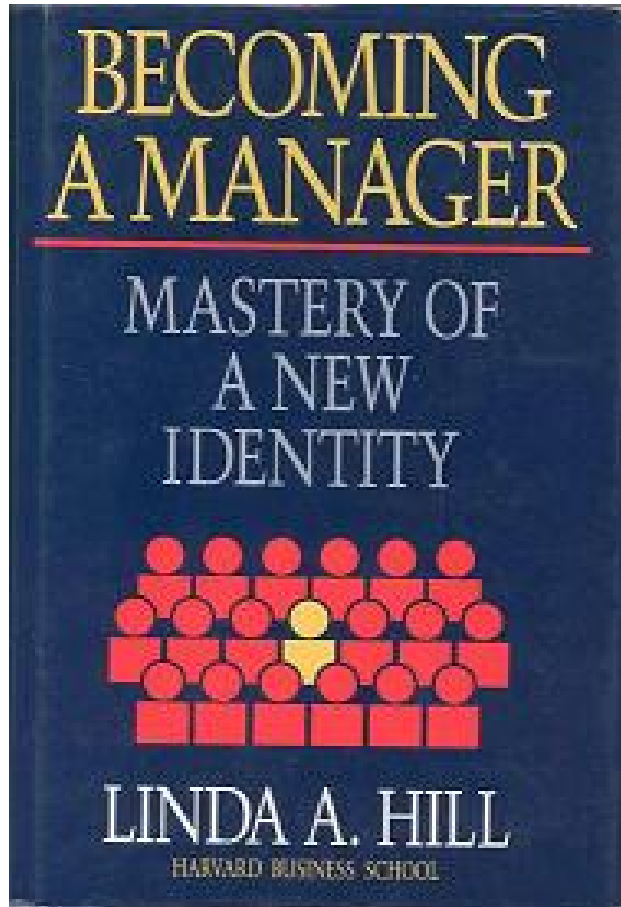
lederkompetanse

Innføring i rollen som arbeidsgiver

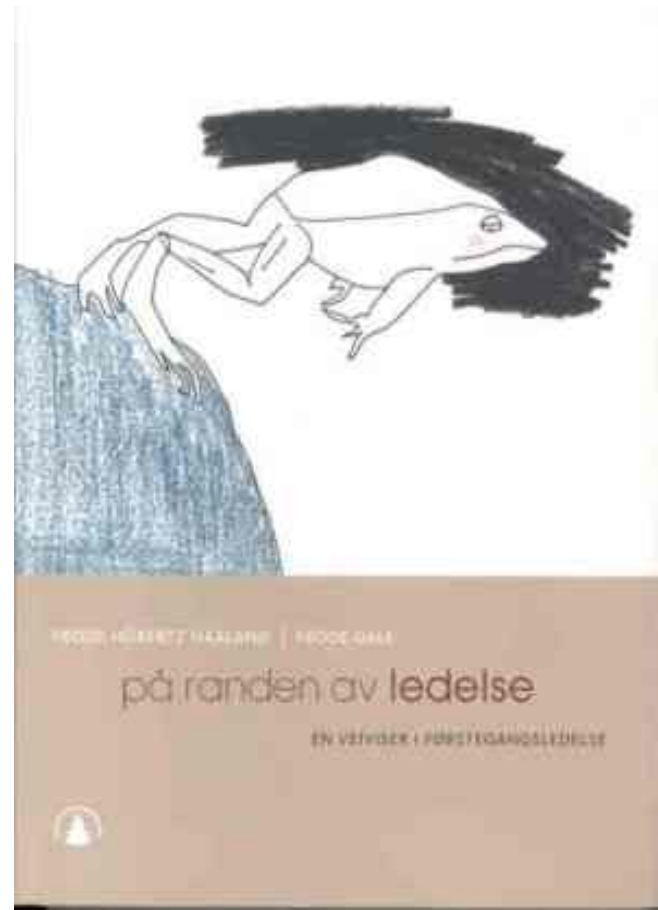

Ny som leder for første gang

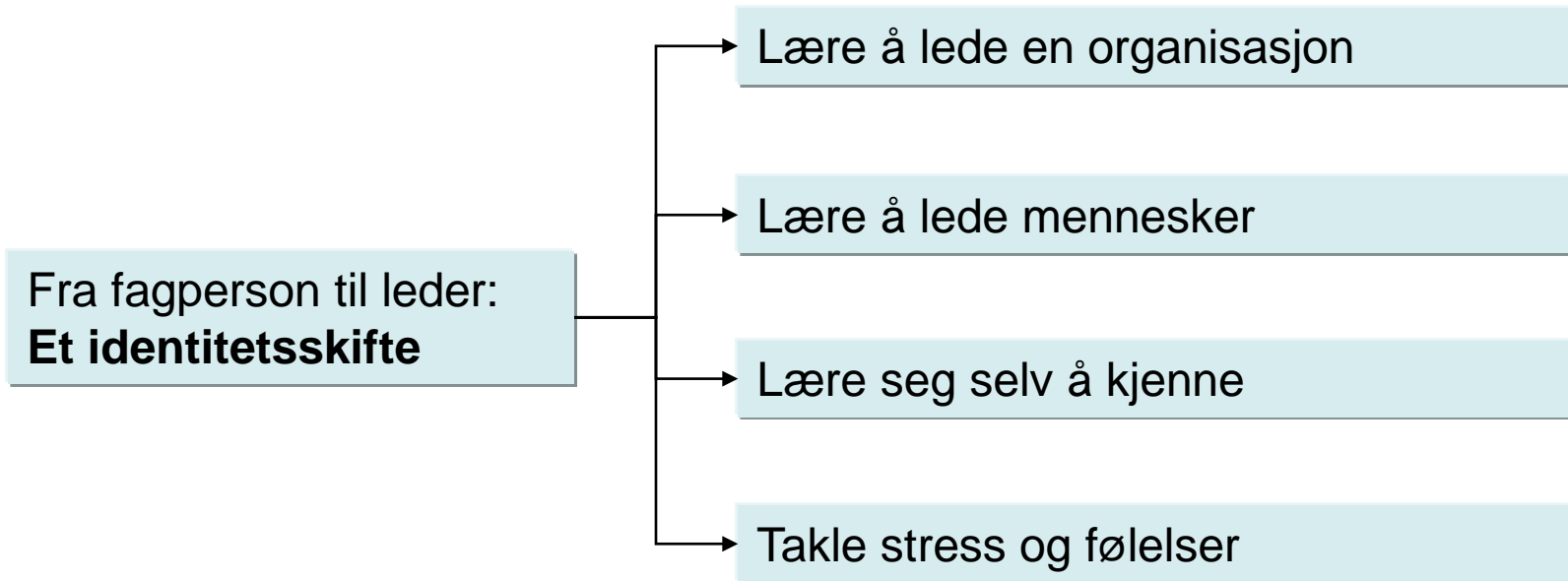

1992

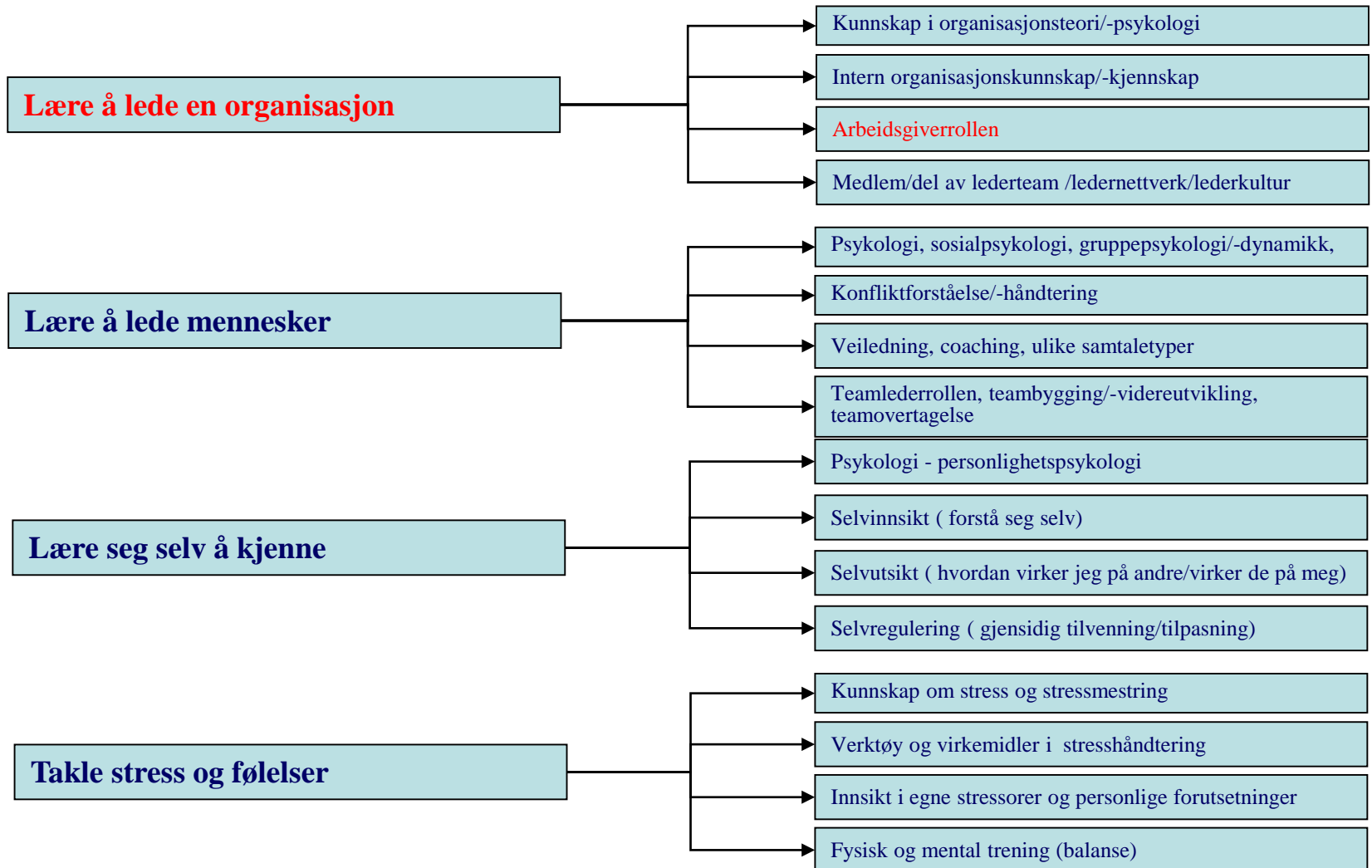

2005

Fire læringsutfordringer i identitetsskiftet:

En førstegangsleders læringsutfordringer - kompetansebehov

Utsjekk på lederes kompetansebehov (n=1500)

Lære organisasjonen å kjenne

- Kunnskap i organisasjonsteori/-psykologi
- Intern organisasjonskunnskap/-kjennskap
- Arbeidsgiverrollen
- Medlem/del av lederteam/ledernetttverk/lederkultur

Lære å lede mennesker

- Psykologi, sosialpsykologi, gruppepsykologi/-dynamikk
- Konfliktforståelse/-håndtering
- Veiledning, coaching, ulike samtaletyper
- Teamlederrollen, teambygging/-videreutvikling, teamovertagelse

Lære seg selv å kjenne

- Psykologi - personlighetspsykologi
- Selvinnsikt (forstå seg selv)
- Selvutsikt (forstå hvordan en virker på andre/andre virker på en)
- Selvregulering (gjensidig tilvenning/tilpasning)

Take stress og følelser

- Kunnskap om stress og stressmestring
- Verktøy og virkemidler i stresshåndtering
- Innsikt i egne stressorer og personlige forutsetninger
- Fysisk og mental trening(balanse)

Utsjekk på lederes kompetansebehov (n=1500):

Lære organisasjonen å kjenne

- Kunnskap i organisasjonsteori/-psykologi
- Intern organisasjonskunnskap/-kjennskap

Nr 4 Arbeidsgiverrollen

- Medlem/del av lederteam/ledernetttverk/lederkultur

Lære å lede mennesker

- Psykologi, sosialpsykologi, gruppepsykologi/-dynamikk
- Nr 2 Konfliktforståelse/-håndtering
- Veiledning, coaching, ulike samtaletyper
- Nr 3 Teamlederrollen, teambygging/-videreutvikling, teamovertagelse

Lære seg selv å kjenne

- Psykologi - personlighetspsykologi
- Selvinnsikt (forstå seg selv)
- Nr 1 Selvutsikt (forstå hvordan en virker på andre/andre virker på en)
- Selvregulering (gjensidig tilvenning/tilpasning)

Takle stress og følelser

- Kunnskap om stress og stressmestring
- Verktøy og virkemidler i stresshåndtering
- Innsikt i egne stressorer og personlige forutsetninger
- Fysisk og mental trening(balanse)

Erfarne ledere sitt kompetansebehov

AFFs lederundersøkelse: Andel erfarne ledere med behov for kompetanse innen:	2002 (Colbjørnsen 2004) N = 3172
Konflikthåndtering	75 %
Innsikt i hvordan egen væremåte virker på andre	70 %
Ledelse av endringsprosesser	70 %
Delegering til medarbeidere	45 %

Frode Dale

Lederskifter

Frode Dale

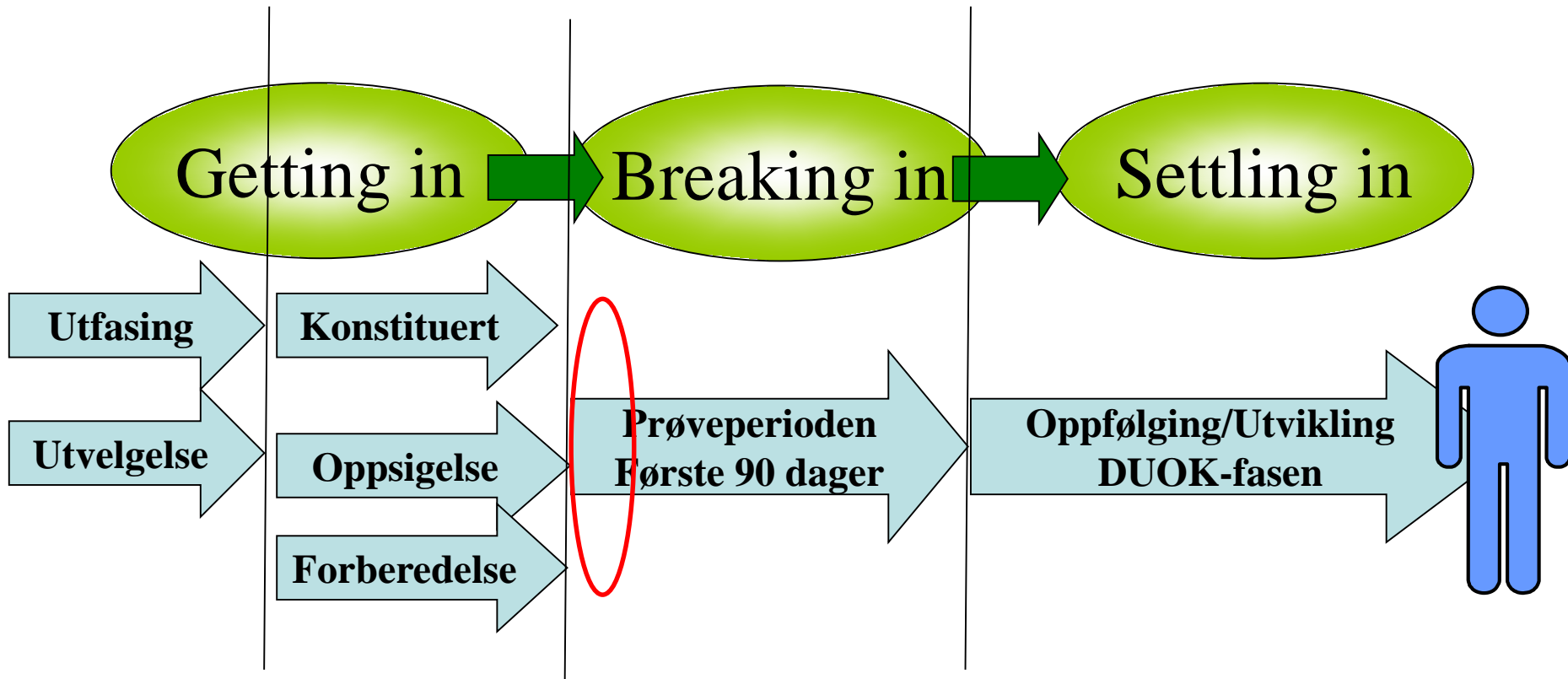
Lederskifter

– OM LEDERUTVELGELSE, INNFASING AV NYE LEDERE
OG LEDERES FØRSTE 90 DAGER I NY JOBB

GYLDENDAL
AKADEMISK

Lederskifter : faser og prosesser

Undersøkelse: Ny som toppleder i Norge

18 toppledere ble intervjuet om hvordan de opplevde sitt siste lederskifte.

På hva de mente var de viktigste «kontekst-faktorene» de måtte overta og håndtere med planlagte «kontekst-prosesser» svarte de:

1. OPPDRAGET/MANDATET OG HANDLINGSROMMET
2. STYRET/EIERE
3. NÆRMESTE LEDER – STYRELEDER
4. TOPPLEDERGRUPPEN.
5. LEDERNE I TOPPLEDERGRUPPEN
6. TILLITSVALGTE
7. KUNDER
8. EKSTERNE OMGIVELSER.
9. ORGANISASJONSKULTUREN OG DENS SUBKULTURER

4 hovedspørsmål for dagen i dag

- Hva **gjør** lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)
- Hva slags **kompetanse** trenger (dermed) lederne for å fylle rollen som arbeidsgiver
- Hvordan drive kompetansebygging og – utvikling for ledere/ledergrupper
- Hvordan kan HR **støtte** lederne i hverdagen i deres rolleutøvelse som arbeidsgiver

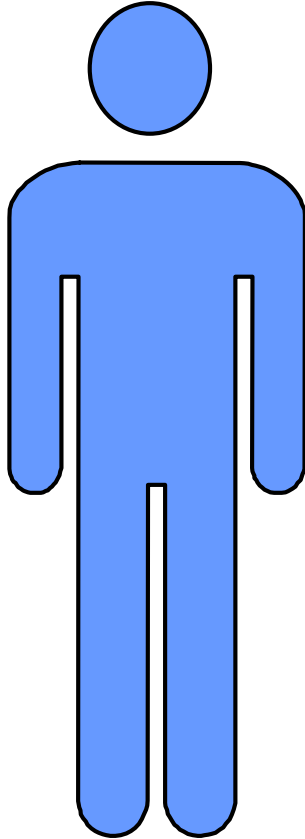
4 hovedspørsmål for dagen i dag

- Hva **gjør** lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)

Oppgave:

Tenk litt selv i ett minutt - og gå så sammen 2 og 2 og diskuter hva dere mener ledere faktisk gjør i hverdagen når de utøver arbeidsgiverrollen og arbeidsgiveransvaret i praksis.

Hva *gjør* lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)

- Rekrutteringsprosesser (utvalgelse + innfasing)
- Oppsigelser
- Advarsler – vanskelige samtaler (rettledning)
- Permitteringer
- Avskjed
- Konflikthåndtering
- Medarbeidersamtaler – personlig og faglig utvikling (AML)
- Lønnsforhandlinger
- Kompetansebygging og -utvikling
- Veiledning/rådgivning/coaching
- Teamarbeid (bygging og utvikling)
- HMS
- Arbeidsmiljø (kartlegging og utvikling)
- Organisasjonsutvikling (OU-tiltak)
- Lederskaps- og ledelsesutvikling
- Mobbing, trakassering, varsling
- IA-avtalen og sykefraværsoppfølging
- Omstillingsprosesser
- Nedbemanninger
- .....OSV

KRISELEDELSE OG KRISEHÅNTERING

- Dødsfall – selvmord - alvorlig sykdom
- Ulykker
- Livskriser - pårørende
- Anmeldelse for vold/narkotika/underslag...
- ..... OSV

4 hovedspørsmål for dagen i dag

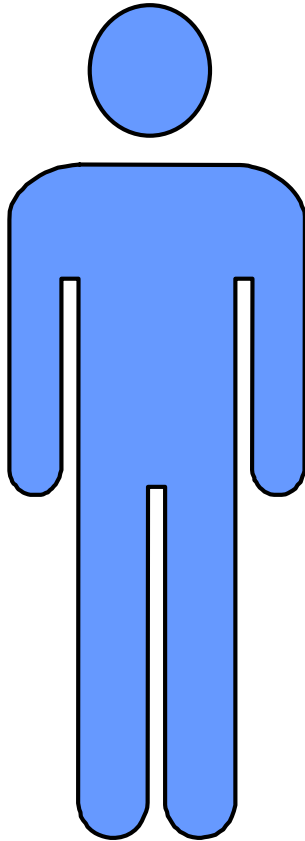
- Hva *gjør* lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)
- Hva slags **kompetanse** trenger (dermed) lederne for å fylle rollen som arbeidsgiver?

Oppgave:

Tenk litt selv i ett minutt - og gå så sammen 2 og 2 og diskuter hva dere mener ledere faktisk trenger i hverdagen for å utøve arbeidsgiverrollen og arbeidsgiveransvaret i praksis

Hva slags **kompetanse** trenger (dermed) lederne for å fylle rollen som arbeidsgiver?

Ledertrening og –opplæring i å håndtere:

- Rekrutteringsprosesser (utvelgelse + innfasing)
- Oppsigelser
- Advarsler – vanskelige samtaler (rettledning)
- Permitteringer
- Avskjed
- Konflikthåndtering
- Medarbeidersamtaler – personlig og faglig utvikling (AML)
- Lønnsforhandlinger
- Kompetansebygging og -utvikling
- Veiledning/rådgivning/coaching
- Teamarbeid (bygging og utvikling)
- HMS
- Arbeidsmiljø (kartlegging og utvikling)
- Organisasjonsutvikling (OU-tiltak)
- Lederskaps- og ledelsesutvikling
- Mobbing, trakassering, varsling
- IA-avtalen og sykefraværsoppfølging
- Omstillingsprosesser
- Nedbemanninger
- .....OSV

KRISELEDELSE OG KRISEHÅNTERING

- Dødsfall – selvmord - alvorlig sykdom
- Ulykker
- Livskriser - pårørende
- Anmeldelse for vold/narkotika/underslag...
- ..... OSV

4 hovedspørsmål for dagen i dag

- Hva *gjør* lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)
- Hva slags *kompetanse* trenger (dermed) lederne for å fylle rollen som arbeidsgiver
- Hvordan drive kompetansebygging og – utvikling for ledere/ledergrupper?

Oppgave:

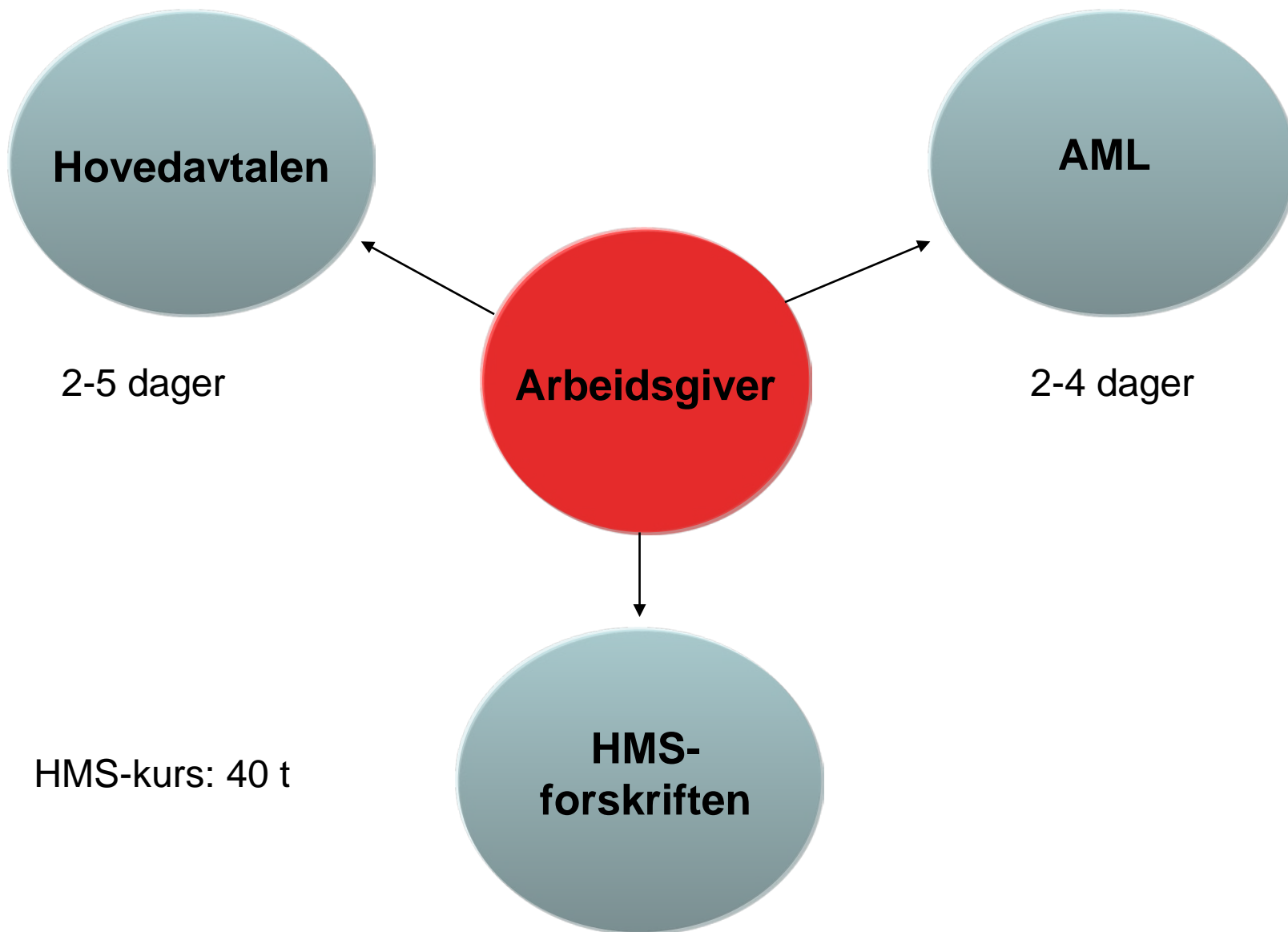
Tenk litt selv i ett minutt - og gå så sammen 2 og 2 og diskuter hva dere mener ledere faktisk gjør i hverdagen når de utøver arbeidsgiverrollen og arbeidsgiveransvaret i praksis

Hvordan drive kompetansebygging og – utvikling for ledere/ledergrupper?

- Lederutdanning
- Lederopplæring
- Ledertrening
- Leder(skaps)utvikling

Arbeidsgiverrollen – viktige lover og avtaler

AML, HA OG HMS-AKTØRENES FUNKSJONER

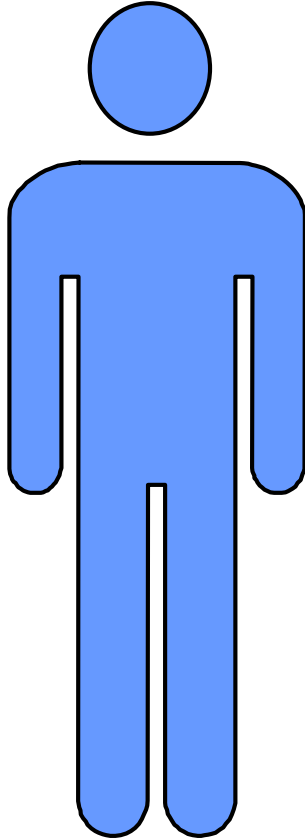
Aktør	Myndighet	Ansvar	Oppgave	Rettighet
Arbeidsgiver § 1-8, §§ 2-1 og 2-2, § 19-1				
Arbeidsleder § 1-8, §§ 2-3, § 19-2				
Arbeidstaker § 1-8, §§ 2-3, § 19-2				
Verneombud Kap. 6				
Hovedvernombud Kap. 6				
Arbeidsmiljøutvalg Kap 7				
Bedriftshelsetjenesten § 3-3				
HMS-kordinator				
Tillitsvalgt Hovedavtalen AML §§ 4-2,4-6, Kap 8-9,12,14-16				

Internkontroll innebærer at virksomheten skal:

Dokumentasjon

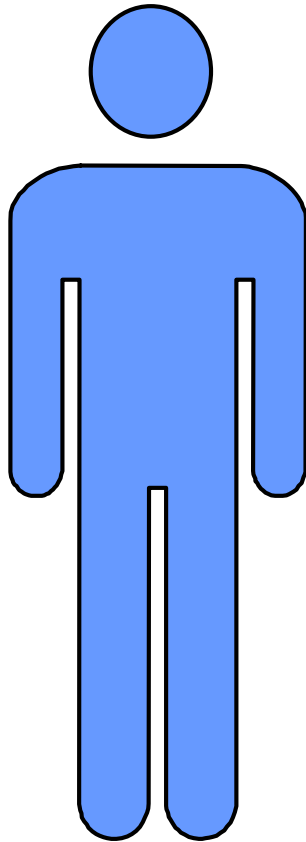
1. Sørg for at de lover og forskrifter i helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen som gjelder for virksomheten er tilgjengelig, og ha oversikt over de krav som er av viktighet or virksomheten	
2. Sørg for at arbeidstagere har tilstrekkelig kunnskaper og ferdigheter i det systematiske helse,- miljø-, og sikkerhetsarbeidet, herunder informasjon om endringer.	
3. Sørg for at arbeidstagere medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes.	
4. Fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet.	Må dokumenteres skriftelig
5. Ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar og myndighet for helse, miljø og sikkerhet er fordelt	Må dokumenteres skriftelig
6. Kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene	Må dokumenteres skriftelig
7. Iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø-, og sikkerhetslovgivningen.	Må dokumenteres skriftelig
8. Foreta systematisk overvåkning og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt	Må dokumenteres skriftelig

Mulig innhold i et innledende kurs

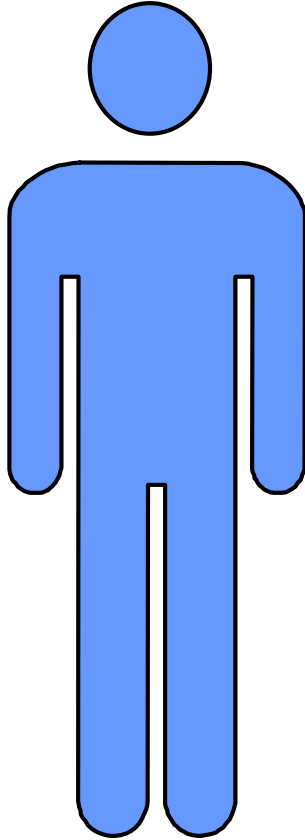

- Hva er arbeidsgiverrollen – arbeidsgiveransvaret
- Lederen som representant for arbeidsgiver(siden)
- Hva menes med styringsretten
- Arbeidstakers lydighetsplikt
- Arbeidstakers medvirkningsplikt
- Arbeidstakers varslingsplikt
- Arbeidstakers lojalitetsplikt
- Arbeidstakers taushetsplikt
- Forholdet mellom lojalitetsplikten og yringsfriheten
- Arbeidstakers medbestemmelsesrett
- Kollektive avtaler
- Samarbeide med tillitsvalgte
- Drøftinger og forhandlinger – samarbeid eller konflikt
- Hvordan fylle og utøve rollen som arbeidsgiver – personalansvar i praksis
- HMS-arbeide
- Hvordan jobbe med arbeidsmiljøet i praksis
- Mobbing, trakassering, varsling og yringsansvar og –plikt
- IA-avtalen og sykefraværsoppfølging
- Ytringskultur og håndtering av varslere
- Konflikthåndtering – interne rutiner
- Rekrutteringsprosesser
- Omstillingsprosesser
- Nedbemanninger
- Krevende samtaler
- Kommunikasjon – informasjon
- HR – rolle/funksjon - støtte

Mulig innhold i et innledende kurs

Mulige dybdekurs:

- **Drøftinger og forhandlinger**
- **HMS-arbeide**
- **Hvordan jobbe med arbeidsmiljøet i praksis**
- **Mobbing, trakassering, varsling og ytringsansvar og –plikt**
- **IA-avtalen og sykefraværsoppfølging**
- **Ytringskultur og håndtering av varslere**
- **Konflikthåndtering – interne rutiner**
- **Rekrutteringsprosesser**
- **Omstillingsprosesser - nedbemanninger**
- **Krevende samtaler**

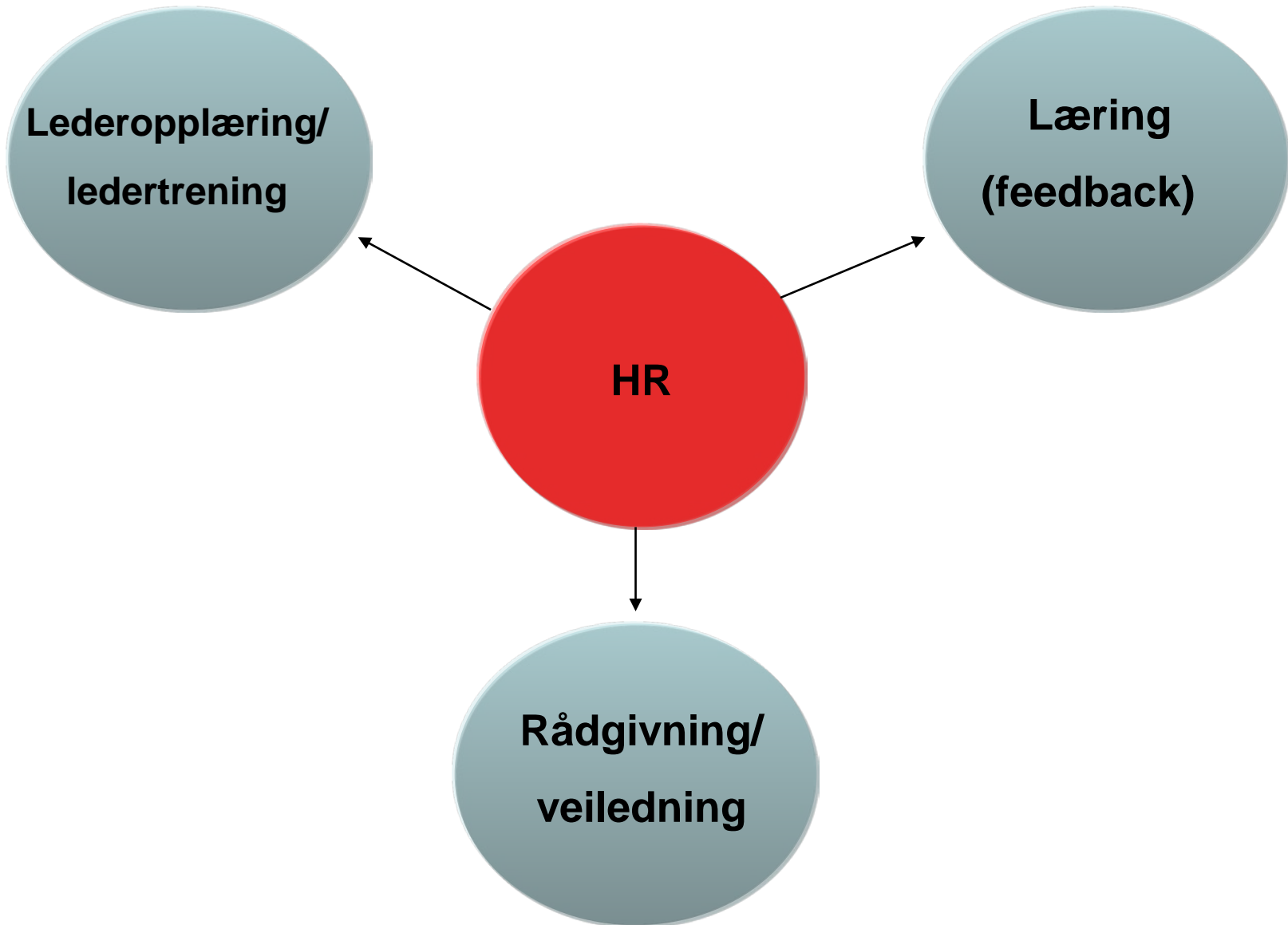
4 hovedspørsmål for dagen i dag

- Hva *gjør* lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)
- Hva slags *kompetanse* trenger (dermed) lederne for å fylle rollen som arbeidsgiver
- Hvordan drive kompetansebygging og – utvikling for ledere/ledergupper
- Hvordan kan HR *støtte* lederne i hverdagen i deres rolleutøvelse som arbeidsgiver?

Oppgave:

Tenk litt selv i ett minutt - og gå så sammen 2 og 2 og diskuter hva dere mener ledere faktisk gjør i hverdagen når de utøver arbeidsgiverrollen og arbeidsgiveransvaret i praksis

HR sine roller for å hjelpe og støtte ledere

4 hovedspørsmål for dagen i dag

- Hva **gjør** lederne i rollen som arbeidsgiver(s representant)
- Hva slags **kompetanse** trenger (dermed) lederne for å fylle rollen som arbeidsgiver
- Hvordan drive kompetansebygging og – utvikling for ledere/ledergrupper
- Hvordan kan HR **støtte** lederne i hverdagen i deres rolleutøvelse som arbeidsgiver

ETT FORSLAG FRA MEG TIL DERE OM VEIEN VIDERE

Hvordan trene og støtte ledere i deres ulike arbeidsgiverroller:

- Gå sammen med de tillitsvalgte og utarbeid et innhold i et kurs kalt « *Arbeidsgiverrollen i lederrollen* ». Tenk samtidig om det skal tilbys=utvikles mer spesifikke typer av dybdekurs.
- Kjør gjerne «felleskurs» for/med HR, tillitsvalgte og ledere
- Ha rolle- og forventningsavklaringer om hvordan HR og ledere skal samspille i de ulike prosessene der de sammen skal representere arbeidsgiversiden.
- Bli enige om hvordan dere skal følge dette opp – inkludert arenaer for «evalu-læring»

Oppslag i dagens Aftenposten

Debatt s.2: Et forsvar for dårlige ledere

« Ledere må ha kunnskaper om arbeidslivets spilleregler»

Meninger s.19: Ja. God ledelse virker mot sykefravær

« En stor del av våre ledere har fått opplæring i arbeidsrett. Sammen med arbeidstakerorganisasjonen har vi gjennomført opplæring av daglig leder og tillitsvalgte. Målet er bedre samarbeid og kommunikasjon »

Johnny Ruud, sjef HR og Organisasjon FUS-barnehagene

Oppsummering av dagen

”Det viktigste med et foredrag er ikke tankene
det inneholder.

Men tankene det skaper»

HØRER DU
HVA JEG
SIER?

JEG PRØVER.

9-25

©1998 by King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

MEN TANKENE MINE
AVBRYTER DEG.

MORT
WALKER

©KFS/Distr. BULLS

Kommunikasjon

”Det er ikke hva budskapet vårt gjør med lytteren, men hva

lytteren gjør med budskapet,

som bestemmer kommunikasjonsprosessen vår”

”Ikke alt vi erkjenner kan endres, men ingenting kan endres uten at vi har erkjent det»

James Baldwin

Takk for meg –

og lykke til i å ansvarliggjøre deres ledere på
alle nivåer gjennom
målrettet kompetanseheving og
personlig lederstøtte!

